

EL 50% DELS VALENCIANS BEUEN AIGUA AMB EXCÉS DE NITRATS

Aigua, escassa i enverinada

El País Valencià ha entrat en un procés de desertificació quasi irreversible, els aqüífers s'estan salificant, i la contaminació per nitrats supera la de qualsevol altre país europeu. Davant d'aquests problemes es fa necessari un pla d'actuació immediata en què tots, administració i societat, haurem de participar.

Tona Català

La tradicional falta de recursos hidrològics, el fortíssim desequilibri espacial —zones humides enfront de zones semidesèrtiques—, la salinització, la contaminació per nitrats, les inundacions i la desertització irreversible a què s'aboquen les terres del País Valencià han estat els temes estel·lars d'unes jornades sobre l'aigua celebrades a València. I és que l'aigua no és sols el líquid que utilitzem per a la neteja, la higiene personal, la cocció d'aliments, l'agricultura o l'estètica; l'aigua es lliga inexorablement a la nostra vida i a la mort, però sobretot al desenvolupament de la civilització i el medi.

Durant els últims anys s'ha produït al País Valencià un desplegament d'activitats, tant agrícoles com industrials, en les quals l'individu i la societat han exercit una influència directa en el cicle hidrològic. L'abundància a què hem estat acostumats de sempre ha permès una important creació de riquesa; no obstant això, la pròpia dinàmica del creixement implica que arribe a resultar escàs per ser un recurs finit.

La quantitat de recursos hidrològics amb què comptem actualment és difícil de precisar, però sols a la conca del Xúquer es pot dir que hi ha excedents. La resta de les conques valencianes es troben en situació de penúria hídrica que s'agreuja com més al sud es troben. Al problema de la quantitat s'ha d'afegir el de la qualitat. En aquest sentit, tant el professor Josep Manuel Benet com l'enginyer Josep Maria Santafé han mostrat la seua preocupació pels índexs alarmants de contaminació que pateix l'aigua i que afecten a més d'una tercera part de la població.

Els aqüífers valencians estan sobreexplotats

La sobreexplotació dels aqüífers és la clau de la majoria dels problemes ac-

Aspecte de la presidència de les Jornades sobre l'aigua.

tualment al territori valencià. Segons dades facilitades pel professor Andreu Sahuquillo, «l'explotació actual d'aigües subterrànies al País Valencià és de 1.100 hectòmetres cúbics/any, sobre un total de 1.400 hectòmetres cúbics/any d'utilització d'aigües superficials per a usos de consum, —reg, abastament i processos industrials diferents de la refrigeració—. Amb aigües subterrànies es reguen 116.000 ha, i 54.000 conjuntament amb aigües superficials i subterrànies d'un total de 323.000 ha, regades. El 65% del total dels habitants del país també s'abasteix amb aigües subterrànies». La forta demanda d'aigua ha provocat la davallada del nivell de les aigües subterrànies fins als cent metres amb el consegüent augment de la salinitat.

L'aigua de les pluges ajuda a evitar el procés de salinització, però, amb un clima mediterrani, això ens serveix de ben poc. La sobreexplotació dels aqüífers ha dut com a conseqüència immediata la intromissió marina. És el cas

del Prat de Cabanes, Torreblanca, Moncofa, el Camp de Morvedre, Pego i Dénia, on la gran demanda de regadiu ha repercutit en la salinització creixent. Les àrees cítriques situades en zones costeres han sofert un procés idèntic, però els casos més alarmants són Oliva, Pego i Gandia, que es troben en una fase irreversible a causa del fort increment de sals en les aigües de pous de reg. Per al biòleg Herminio Boira, la recuperació d'aquestes zones passa «per una recuperació dels aqüífers que, partint d'una urgent repoblació forestal de les conques hidrogràfiques i passant per un control de perforacions, ús econòmic dels regs i altres tècniques, permetran donar vida a aquests llocs en vies de desertització».

Un altra zona denunciada i en procés irreversible és l'Albufera de València. El gran llac d'origen marí rentava les seves aigües salades amb l'aportació dels rius, barrancs i aqüífers d'aigua dolça dels voltants. Aquest

rentat ja no es produeix i, en paraules d'Herminio Boira, «l'aportació d'aigües dolces, component vital per a la flora i fauna del llac, ha passat a dependre fonamentalment d'unes quaranta-una artèries entre sèquies, canals i desguassos que provenen fonamentalment de la Sèquia Reial del Xúquer, i abans són utilitzats per a regar els conreus de la Ribera i l'Horta Sud, i la inundació de la marjal circumdant tant

en època de conreu de l'arròs com en època d'activitats cinegètiques. L'aportació dels ullals ha passat a ser testimonial i els pocs que queden presenten fortes salinitzacions. Però a més, a totes aquestes artèries vessen també les aigües procedents de l'ús urbà i industrial, aigües negres amb elevats índexs de contaminació i eutrofització. Per la part sud del llac arriben les aigües menys contaminades però amb alts continguts de nitrats procedents d'usos agrícoles».

La contaminació per nitrats de les aigües valencianes és superior a la mitja europea

Els aquífers valencians presenten sobretot una contaminació per nitrats que supera la de la resta dels països de la CEE i fins i tot de tot Europa. A aquesta contaminació s'han d'afegir els problemes creats per la contaminació per pesticides, contaminació que està pràcticament per investigar al País Valencià.

Aproximadament el 50% de la població valenciana consumeix aigua amb nivells excessius de nitrats. L'origen d'aquest producte en l'aigua pot ser molt diferent. Les causes poden ser la infiltració d'aigües residuals en clavegueres, abocadors incontrolats, granges, acumulacions de residus agrícoles i d'altres. A les comarques valencianes, la font més important són els abonaments nitrogenats. L'agricultura intensiva, duta a terme en el nostre territori, ha provocat un sobreabonament del terreny per a incrementar-ne els rendiments. Aquesta situació és particularment greu en les noves transformacions agrícoles de la Vall d'Uixó o Gandia, les quals es realitzen direc-

tament sobre el substrat calcari d'alimentació de l'aquífer. D'aquesta forma es produeix una percolació de compostos nitrats que originen una contaminació de l'aigua que arriba a límits inadmissibles per la legislació vigent.

Una altra font potencial de contaminació dels recursos subterranis és la constituïda pels vessadors urbans i industrials líquids i els derivats d'una deficient construcció dels

sistemes de sanejament o la seva inadequada ubicació.

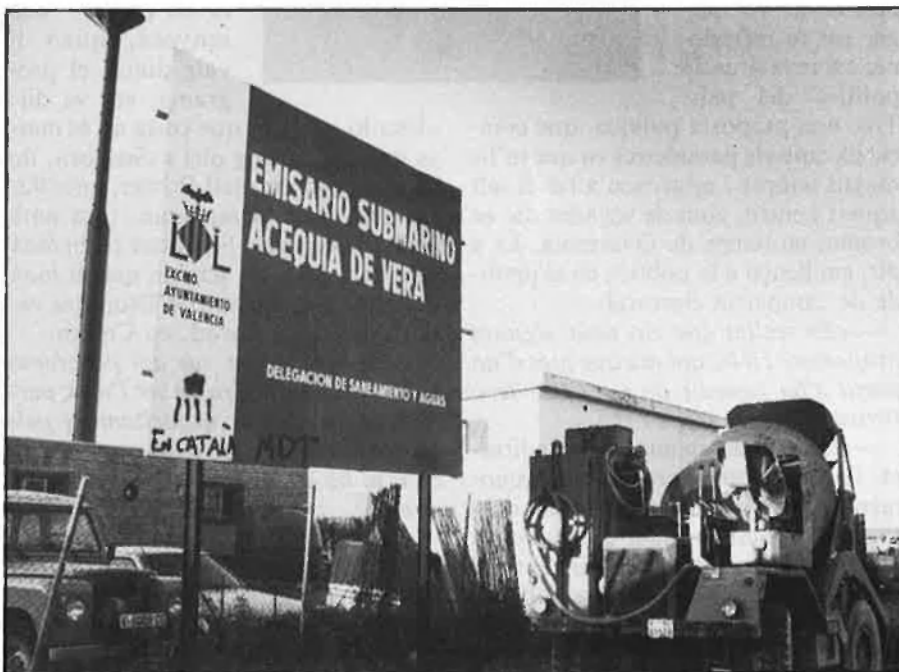
Les inundacions són provocades per inadequades ordenacions territorials

El País Valencià, per la seva situació oberta al Mediterrani, està sotmès a crescudes catastròfiques i amb una repercussió lamentable. Tant el professor Joan Marco com el professor americà Nathan Buras coincideixen en el fet que l'origen d'aquestes inundacions és «la invasió humana de zones vulnerables». El cas és que els homes tendeixen a ocupar les planes que els mateixos rius han fet amb les seves

crescudes, per ser aquesta la zona millor del territori. Per a Joan Marco, el problema rau en una deficient ordenació territorial. La naturalesa del problema no és sols la d'un risc natural. La major part dels problemes s'eviten simplement sabent que existeixen.

En la zona interior, els cabals dels rius solen estar ben definits i no ocupats. A la Vall d'Albaida i l'Alcoià, el dinamisme urbà ha fet entubar els barrancs, mesura que no va funcionar en les inundacions del 82. A la zona d'inundació de la Ribera, hi conflueixen tres rius. Els sediments que produeixen estrangulen la vall per la zona d'Alzira i Algemesí. Aquest embut natural es complica per les infraestructures: autopista, carretera Algemesí-Polinyà, camp de futbol d'Alzira... Una cosa semblant passa a la comarca del Baix Segura i en menor grau al barranc de les Ovelles d'Alacant, el riu Sec de Castelló, els barrancs de Puçol i Beniparrell, el Port de Sagunt, el port de Gandia i el Serpis, la rambla de Gallinera i Oliva, etc.

Joan Marco va insistir en la necessitat d'una actuació conjunta de l'administració i tota la societat per a evitar en la mesura possible les inundacions cícliques. Una de les principals actuacions seria la zonificació urbanística: «No podem construir un hospital en un lloc que serà el primer a inundar-se, com a Sagunt, o el parc de bombers, com a Alzira, o les escoles com a Manises, Oliva i Algemesí». Exemples clars de l'anarquia urbanística i la desorganització administrativa. □

Una gran part de les clavegueres que trauen les aigües brutes de la ciutat de València a la mar ocupen les antigues sèquies de reg. No totes les aigües que es vessen estan depurades.